

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни «Сучасні конфлікти та їх прогнозування»

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітні програми : «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач:

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна

2. Навчальний контент:

Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів

Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів

Проблема конфлікту в міжнародних відносинах. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Відносини між учасниками і суб'єктами міжнародного конфлікту. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах. Класифікації конфліктів. Функції міжнародного конфлікту. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів. Непрямі сторони конфлікту. Основні фази міжнародно конфлікту.. Еволюція наукових уявлень про конфлікти від давнини до кінця ХХ ст. Сучасна наука про конфлікти й проблеми їх врегулювання. Центри вивчення міжнародних конфліктів. Політична конфліктологія як навчальна дисципліна в провідних країнах світу та в Україні.

Тема 2. Історичні форми конфліктів від Давнини та Середньовіччя до закінчення «Холодної війни»

Особливості війн та конфліктів у Давнину. Перші воєнні походи. Перші міждержавні договори та військові союзи на Стародавньому Сході. Особливості війн античної доби. Завоювання германців та падіння Римської імперії. Арабські завоювання. Значення релігійно- цивілізаційного фактору у середньовічних конфліктах. Специфіка збройних Раннього Нового часу. Колоніальні захоплення європейських держав та їхні конфлікти через колоніальні протиріччя. Конфлікти та війни доби Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин. Загострення колоніальних протиріч на початку ХХ ст. Особливості військових дій під час Першої світової війни. Зброя масового знищення. Поняття «геноцид», «військовий злочин», «військовий злочинець», «злочини проти людства». Особливості військових дій під час Другої світової війни. Крах колоніальної системи. Особливості збройних конфліктів та війн в умовах біполярного світу. Військові конфлікти у колишніх колоніях та втручання наддержав. Особливості регіональних конфліктів доби «Холодної війни». Крах біполярної структури світу.

Тема 3. Специфіка сучасних конфліктів

Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів у сучасних конфліктах. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм. Гібридні й асиметричні види сучасних конфліктів. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сучасні сепаратистські рухи. Міграція і проблема адаптації мігрантів у сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах.

Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів

Сучасні регулярні армії, приватні військові компанії, незаконні збройні формування. Основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах. Бронетанкова техніка сучасних армій та незаконних збройних формувань. Артилерія і зенітно-ракетні комплекси сучасних армій і незаконних збройних формувань. Авіація сучасних армій і незаконних збройних формувань. Основні типи озброєнь ВМС провідних держав світу та можливості їх використання в конфліктах. Ядерний потенціал провідних країн світу.

Тема 5. Способи врегулювання конфліктів

Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів. Значення, структура та функції переговорного процесу. Сутність і значення миротворчості. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів. Військове врегулювання міжнародного конфлікту.

Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами

Внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами. Прогнозування як початкова фаза процесу управління конфліктами. Інститути прогнозування світового розвитку і міжнародних конфліктів. Футуристичні доктрини учених другої половини ХХ – початку ХХІ ст. відносно розвитку конфліктів. Методика прогнозування конфліктів. Приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.

Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах світу

Тема 7. Сучасні конфлікти в Європі й конфліктний потенціал регіону

Причини і типи конфліктів в сучасній Європі. Розпад Югославії та етноконфесійні конфлікти на Балканах. Міжнаціональне протистояння в Іспанії. Регіональні рухи Північної Італії і боротьба за незалежну Республіку Паданія. Етнічні та конфесійні конфлікти в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії. Особливості регіонального сепаратизму у Франції (Корсика), Німеччині (Баварія), Румунії (Трансильванія), Польщі (Сілезія). Проблема державної єдності Бельгії. Греко-турецьке протистояння і Кіпрська проблема. Конфлікт ЄС-Туреччина. Європейський міграційний конфлікт 2015 р. Прогнози щодо майбутніх конфліктів у Європі.

Тема 8. Конфлікти на пострадянському просторі

Специфіка конфліктів в СНД і регіональні миротворчі структури. Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі. Грузино-абхазський і грузино-осетинський конфлікти. Конфлікти на Північному Кавказі. Перша і Друга Чеченські війни. Придністровський конфлікт. Громадянська війна в Таджикистані. Політичні конфлікти в сучасній Україні. Війна РФ проти України. Прогнозування майбутніх конфліктів на пострадянському

Тема 9. Сучасні конфлікти на Американському континенті й конфліктний потенціал регіону

Етноконфесійні та расові конфлікти в США. Особливості етнополітичних конфліктів в Канаді. Проблема незалежності провінції Квебек. Специфіка сучасних конфліктів в Латинській Америці. Перуанско-еквадорський конфлікт: історія та сучасний стан. Внутрішні конфлікти в країнах Центральної Америки (Нікарагуа, Гватемала, Гондурас, Сальвадор). Куба після Фіделя Кастро: проблема вибору шляхів розвитку в умовах конфлікту з кубинської еміграцією і США. Політичні конфлікти в Колумбії та діяльність наркокартелів. Внутрішні і зовнішні причини соціально-політичного конфлікту в Венесуелі. Аргентинсько-британський конфлікт навколо Фолклендських (Мальвінських) островів: історія та сучасний стан. Прогнози конфліктогенності Американського регіону.

Тема 10. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону

Міжнародний ісламський тероризм. Історичні корені і сучасний стан близькосхідного конфлікту. Революції в арабських країнах 2011 року. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Ємені та втручання коаліційних сил арабських держав. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні

відносини. Ірак за часів режиму Саддама Хусейна та після його повалення. Проблема створення незалежного Курдистану. Конфлікт США та Ірану. Протистояння Ірану і Саудівської Аравії. Війна в Афганістані: історія і сучасний етап. Прогнози майбутніх конфліктів на Близькому і Середньому Сході.

Тема 11. Сучасні конфлікти в Азії та конфліктний потенціал регіону

Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю. Зростання глобальних геополітичних та економічних протиріч між США та КНР. Тайваньське питання й проблема об'єднання Китаю. Проблема Спратлі як багатосторонній конфлікт (Китай, Тайвань, В'єтнам, Філіппіни, Малайзія, Бруней). Територіальні суперечки Японії з Південною Кореєю і Росією. Рівень конфліктної небезпеки в політичних відносинах двох Кореї. Прогнози майбутніх конфліктів в Азії та АТР. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Індії. Діяльність сепаратистських та ісламістських організацій на території Пакистану. Індійсько-пакистанські конфлікти (до 2019 р.). Індійсько-пакистанський конфлікт 2019 р. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану у протистоянні двох держав. Проблема створення Тамільської держави і громадянська війна в Шрі-Ланці. Причини, хід та наслідки громадянської війни у Непалі 1996-2006 рр.

Тема 12. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону

Специфіка збройних конфліктів в Африці. Етноконфесійний конфлікт в Судані. Геноцид негроїдного населення. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії. Громадянські війни в Анголі та їх наслідки. Громадянські війни в Конго, Чаді, Ліберії та їх наслідки. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці. Геноцид в Руанді і Бурунді. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

Рекомендована література

Методичне забезпечення

Лиман С. І. Сучасні конфлікти та їх прогнозування : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 44 с.

Основна література

- 1) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
- 2) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- 3) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- 4) Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
- 5) Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- 6) Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
- 7) Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К.: Стилос – ПЦ “Фоліант”, 2003. 256 с.
- 8) Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Лади́га, Л.І. Лади́га. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012. 359 с.

- 9) Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М. Бебик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. К.: Вадекс, 2019. 442 с.

Допоміжна література

- 1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- 2) Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.
- 3) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
- 4) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
- 5) Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- 6) Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76.
- 7) Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
- 8) Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.
- 9) Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.
- 10) Капітоненко М.Г. Системний підхід в дослідженні міжнародного конфлікту // Дослідження світової політики. Вип. 20. К.: ІСЕМВ НАНУ, 2002. С. 186-194.
- 11) Капітоненко М.Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 36, част. 2. К.: ІМВ, 2002. С. 37-43.
- 12) Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі ХХ-ХІ століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
- 13) Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Нерівні клітини шахівниці: чому успіхи туризму в Хорватії можуть наблизити новий регіональний конфлікт / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко // Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (11 квітня 2019 року, м. Харків) / ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 2019. С. 109-113.
- 14) Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
- 15) Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
- 16) Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної

- конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів. (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.
- 17) Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник. – К.: Знання, 2010. 487 с.
 - 18) Парахонський Б.О. Зовнішня політика України в умовах кризи міжнародного безпекового середовища : аналіт. доп. : [наук. вид.] / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська ; Нац. ін-т стратег. дослідж. К. : НІСД, 2015. 98 с.
 - 19) Пашкевич М.С., Пашков В.О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у ХХІ ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.
 - 20) Перепелиця Г.М. Конфлікти в посткомуністичній Європі: монографія. К.: НІСД, 2003. 432 с.
 - 21) Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. К.: Видавничий дім «Стилос», 2015. 880 с.
 - 22) Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
 - 23) Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
 - 24) Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у ХХІ столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
 - 25) Харченко І. М. Основні засоби інформаційного протиборства та інформаційної війни як явища сучасного міжнародного політичного процесу / І. М. Харченко, С. О. Сапогов, В. М. Шамраєва, Л. В. Новікова // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2017. С. 77-81.
 - 26) Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
 - 27) Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування / В. М. Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 29. С. 369-377.
 - 28) Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М. Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
 - 29) Central Asian Security. The New International Context / Ed. by R. Allison and L. Jonson. London: Royal Institute of International Affairs; Washington: Brookings Institution, 2001. 279 p.
 - 30) Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
 - 31) Galtung J. Peace by Peaceful Means. Peace and Conflict: Development and Civilization. L., 1996. 280 p.
 - 32) Guelke A. Politics in Deeply Divided Societies / A. Guelke. Cambridge : Polity Press, 2012. 3184 p.
 - 33) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
 - 34) Kelstrup J.D. The politics of think tanks in Europe. London ; New York : Routledge, 2016. 167 p.
 - 35) Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
 - 36) Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.

- 37) Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
- 2) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 120 с. https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf
- 3) Валевський О.Л., Ішмуратов АТ. Політичний конфлікт у сучасній Україні: культурні виміри, структура, принципи аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/Atiens/Academy/8474/co001.zip>
- 4) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Slovník-GPNB.pdf>
- 5) Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
- 6) Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/8092/8pesym1.html>
- 7) Пацук Ю. Проблема врегулювання політичних конфліктів в українському суспільстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvu.kiev.ua/Pr/021p99u/5_1.html
- 8) Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини - <http://www.stattionline.org.ua/politologiya/30-politika/1345-ponyattya-sutnist-mizhnarodnogo-konfliktu-v-nauci-pro-mizhnarodni-vidnosini.html>
- 9) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>
- 10) Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
- 11) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
<https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

2. Плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи **Семінарське заняття 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів.**

План семінару / Питання для обговорення

1. Сутність, суб'єкти і предмет міжнародних конфліктів.
2. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах.
3. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів.
4. Еволюція наукових уявлень про міжнародні конфлікти від Давнини до сучасності.

Семінарське заняття 2 (3). Специфіка сучасних конфліктів

План семінару / Питання для обговорення

1. Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин.
2. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів в сучасних конфліктах.
3. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм.
4. Гібридні і асиметричні види сучасних конфліктів.
5. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність.
6. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сепаратистські рухи в сучасному світі.
7. Міграція і проблема адаптації мігрантів в сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму.
8. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму.
9. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями.
10. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах.

Семінарське заняття 3 (5). Способи врегулювання конфліктів

План семінару / Питання для обговорення

1. Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів.
2. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів
3. Значення, структура та функції переговорного процесу.
4. Сутність і значення миротворчості.
5. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів.
6. Військове врегулювання міжнародного конфлікту.

Семінарське заняття 4 (8). Конфлікти на пострадянському просторі

План семінару / Питання для обговорення

1. Специфіка конфліктів в СНД і регіональні миротворчі структури.
2. Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі.
3. Грузино-абхазський і грузино-осетинський конфлікти.
4. Конфлікти на Північному Кавказі. Перша і Друга Чеченські війни.
5. Придністровський конфлікт.
6. Громадянська війна в Таджикистані.
7. Політичні конфлікти в сучасній Україні.
8. Прогнозування майбутніх конфліктів на пострадянському просторі.

Семінарське заняття 5 (12). Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону

План семінару / Питання для обговорення

1. Етно-конфесійний конфлікт в Судані.
2. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі.
3. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії.
4. Громадянські війни в Анголі, Конго, Ліберії та їх наслідки.
5. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці.
6. Геноцид в Руанді і Бурунді.
7. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Визначте основні елементи навчальної дисципліни, яка вивчає сучасні міжнародні конфлікти.
2. Визначте сутність, суб'єкти і предмет міжнародних конфліктів.
3. У чому полягають основні причини міжнародних конфліктів?
4. Визначте типологію і функції конфлікту в міжнародних відносинах.
5. Якими є структура і процес розвитку міжнародних конфліктів?
6. Визначте ключові особливості наукових уявлень про міжнародні конфлікти від Давнини до сучасності.
7. Проаналізуйте специфіку центрів вивчення міжнародних конфліктів у світі.

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.

Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К. : Либідь, 2009. 352 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз / В. А. Мандрагеля. К. : ЄУ, 2003. 570 с.

Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / за ред.Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. К., 2008. 606 с.

Проскуріна О. О. Політична конфліктологія / О. О. Проскуріна, О. І. Ладиґа, Л. І. Ладиґа. Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2012. 359 с.

Тема 2. Історичні форми конфліктів від Давнини та Середньовіччя до закінчення «Холодної війни».

Питання до теми самостійної роботи:

1. Чи існувала під час конфліктів у Давнину практика нейтралізації простору?
2. Який міжнародний договір прийнято вважати першою історично документованою міжнародною угодою?

3. Зробіть порівняльний аналіз особливостей організації військової справи в Стародавній Греції й у Стародавньому Римі.
4. У чому полягають основні особливості феодальних воєн Середньовіччя?
5. Під впливом яких чинників формувалася теорія та практика середньовічних воєн?
6. Яким чином Великі географічні відкриття та ідеологія гуманізму й Реформації впливали на характер збройних зіткнень Раннього Нового часу?
7. Якими були причини та наслідки Тридцятирічної війни?
8. У чому полягають основні особливості воєн в 1914-1945 рр.?
9. Чи можна вважати ядерну зброю та ядерний паритет біполярного світу фактором стримування наддержав?

Література:

- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
- Козлітін В. Д. Друга світова війна, 1939-1945 рр. : Навч. посіб. / В. Д. Козлітін. Х. : РА, 2001. 335 с.
- Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.
- Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.

Тема 3. Специфіка сучасних конфліктів

Питання до теми самостійної роботи:

1. У чому полягають основні головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин?
2. Чи можна вважати специфікою нових регіональних конфліктів посилення етнічного та конфесійного факторів в сучасних конфліктах?
3. Якими є головні ознаки ісламського фундаменталізму та якою мірою він впливає на сучасні конфлікти?
4. Схарактеризуйте гібридні та асиметричні види сучасних конфліктів.
5. Чи впливає криза американського лідерства на міжнародну конфліктогенність?
6. Зробіть порівняльний аналіз сепаратистських рухів в сучасному світі.
7. У чому полягають головні труднощі та протиріччя політики мультикультуралізму?
8. Схарактеризуйте роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах.

Література:

- Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

- Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- Ващенко І. В. Характерні ознаки етнічного конфлікту / І. В. Ващенко // Вісник ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія. 2003. №11. С. 131–142.
- Воротнюк М. О. Особливості міжнародних конфліктів пост-біполярного періоду / М. О. Воротнюк // Стратегічна панорама. 2009. № 4. С. 41–44.
- Глобалізація і безпека розвитку : кол. моногр. / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. ; за ред. О. Г. Білоруса. К., 2001. 773 с.
- Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- Горбулін В. Гібридна реальність нового світоустрою: необхідність іншого політичного бачення / В. Горбулін // Україна дипломатична: Науковий щорічник. 2017. Вип. XVIII. С. 560–571.
- Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у XXI столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
- Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
- Horowitz D. Ethnic Groups in Conflict. Updated Edition With a New Preface. University of California Press. 2000. 711 p.

Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів

Питання до теми самостійної роботи:

1. Яку роль у сучасних конфліктах відіграють приватні військові компанії?
2. Схарактеризуйте основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах.
3. Якими є можливості бронетанкової техніки сучасних армій та незаконних збройних формувань?
4. Як використовуються у сучасних конфліктах реактивні системи залпового вогню «Град» та MLRS?
5. Доведіть, що саме бойова авіація сучасних армій відіграє головну роль у сучасних конфліктах.
6. Якими є можливості сучасних типів озброєнь ВМС?
7. Якими є головні особливості використання у сучасних конфліктах авіаносців та палубної авіації?

Література:

- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
- Харук А. Бойові літаки ХХІ століття/ А. Харук. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 400 с.

Тема 5. Способи врегулювання конфліктів

Питання до теми самостійної роботи:

1. У чому полягають правові методи врегулювання конфліктів?
2. Визначте значення виборів і референдумів як засобів вирішення політичних конфліктів.
3. Якими зазвичай є форми і методи впливу «Третьої сторони» на процес врегулювання конфліктів?
4. Чим відрізняється офіційне і неофіційне посередництво?
5. Схарактеризуйте структуру, функції і стиль переговорів.
6. У чому полягає сутність «човникової дипломатії»?
7. Проаналізуйте роль християнських релігійних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів.
8. Наведіть приклади «гуманітарної інтервенції» для врегулювання міжнародного конфлікту.

Література:

Балдйнюк О. В. Гуманітарна діяльність ООН у контексті врегулювання збройних конфліктів (1990-2000 рр.): Автореф. дис... канд. політ, наук / О. В. Балдйнюк. К. : Київській нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Інститут міжнародних відносин, 2000. 18 с.

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.

Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.

Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Павловська Т.В. Політичні переговори як спосіб розв'язання політичних конфліктів / Т. В. Павловська // Вісник Київського національного університету. Філософія, політологія. 2007. № 87-88 . С. 70-73.

Скороход Ю. С. Діяльність міжнародних організацій із врегулювання ліванського конфлікту : навч. посіб. / Ю. С. Скороход ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Київський університет, 2012. 207 с.

Руда В. Європейський досвід урегулювання криз: на матеріалі конфлікту в Боснії і Герцеговині (1991–1995 рр.) / В. Руда // Схід. 2010. № 2 (102). С. 97–105.

Стасюк С. Регулювання сучасних збройних конфліктів міжнародними гуманітарними засобами / С. Стасюк // Віче. 2010. № 24. С. 20–24.

Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.

Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Чим відрізняється внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами?
2. Схарактеризуйте невійськові та військові методи управління конфліктами.

3. Розкрийте особливості процесу управління конфліктами (прогнозування, запобігання і стимулювання, регулювання, розв'язання).
4. Поясніть основний зміст т. зв. інформаційного забезпечення конфлікту.
5. Які моделі розвитку світової конфліктогенності пропонують представники «Римського клубу»?
6. Що включає в себе методика прогнозування конфліктів? .
7. Наведіть приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.

Література:

- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Міжнародні системи і глобальний розвиток. Підручник / за ред.Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. К., 2008. 606 с.

Тема 7. Сучасні конфлікти в Європі й конфліктний потенціал регіону.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Як співвідносяться етнонаціоналізм і європейська ідентичність?
2. У чому полягають причин зростання активності транснаціональних акторів у сучасних міжнародних конфліктах в Європі?
3. Якими є головні причини розпаду Югославії та військових конфліктів на її теренах?
4. Чи була невійськова альтернатива бомбардуванню авіацією НАТО території Союзної республіки Югославії?
5. Схарактеризуйте причини національних протиріч і напрями діяльності рухів за незалежність Каталонії, Басконії, Галісії.
6. Зробіть порівняльний аналіз особливостей регіональних рухів Північної Італії та їх боротьбу за незалежну Республіку Паданія з етнічними та конфесійними конфліктами в Сполученому Королівстві.
7. Якими є головні причини конфлікту ЄС-Туреччина?

Література:

- Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- Гончар Б. М. Миротворчі операції НАТО на Балканах в контексті стратегічної ситуації в Європі 90-х років ХХ століття / Гончар Б.М., Орлик В.В. // Вісник Київського Національного Університету ім. Т. Шевченка. 2003. №69 (№68–70). С.92–95
- Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
- Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.

Тема 8. Конфлікти на пострадянському просторі

Питання до теми самостійної роботи:

1. У чому полягали причини загострення міжнаціональних проблем наприкінці радянської епохи?
2. Чи можна вважати істотною роль кримінальних структур і зовнішнього фактору в конфліктогенності пострадянського простору?
3. Схарактеризуйте історію і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі.
4. Зробіть порівняльний аналіз особливостей грузино-абхазького, грузино-осетинського та Придністровського конфліктів.
5. Схарактеризуйте проекти федералізації Молдови та автономного статусу в ній Придністров'я.
6. Зробіть порівняльний аналіз дій воюючих сторін під час Першої та Другої Чеченських воєн.
7. Спрогнозуйте майбутні конфлікти на пострадянському просторі.

Література:

- Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
- Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
- Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник. К.: Знання, 2010. 487 с.
- Ткаченко В. Україна: quo vadis – куди йдемо? / В. Ткаченко. К.: ЛОГОС УКРАЇНА, 2017. 422 с.
- Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Тема 9. Сучасні конфлікти на Американському континенті й конфліктний потенціал регіону.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте конфлікти на расовому, національному, конфесійному ґрунті в США, проблеми білого і чорного екстремізму.
2. Якою мірою теракти 11 вересня 2001 року вплинули на дискусії про американську ідентичність?
3. У чому полягають головні причини етнополітичних конфліктів в Канаді?
4. Якою є позиція лівих режимів Куби, Нікарагуа, Еквадору, Венесуели, Болівії щодо протистояння з США?
5. В чому причини активної участі в регіональних конфліктах організованої злочинності латиноамериканських країн?
6. Як впливають на дестабілізацію політичної ситуації в Літинській Америці дії збройних лівацьких угруповань в Колумбії і суміжних країнах?

7. Спрогнозуйте подальши шляхи розвитку етнополітичного конфлікту у Квебеці .

Література:

Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.

Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

США і світ ХХІ століття : монографія / Пахомов Ю.М., Коваль І. М., Шергін С.О. та інші. К.: Центр вільної преси, 2013. 620 с.

Тема 10. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону

Питання до теми самостійної роботи:

- 1.Схарактеризуйте особливості та масштаби діяльності в регіоні терористичних організації ісламських радикалів.
2. У чому полягають головні причини протиріч Ізраїля та арабських країн?
3. Яким є сучасний стан арабо-ізраїльського конфлікту?
4. Назвіть зовнішньополітичні наслідки громадянської війни в Сирії.
5. До яких військово-пполітичних наслідків призвело вторгнення США і сил західної коаліції до Іраку?
6. Проаналізувати дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».
7. Якою є позиція руху Талібан щодо військової присутності західної коаліції в Афганістані?
8. Спрогнозуйте моделі майбутніх конфліктів у Перській затоці.

Література:

Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.

Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.

Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі ХХ-ХІ століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Пашкевич М. С., Пашков В. О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у XXI ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.

Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.

Тема 11. Сучасні конфлікти в Азії та конфліктний потенціал регіону.

Питання до теми самостійної роботи:

1. В чому полягає проблема індійсько-пакистанських відносин і причин індійсько-пакистанських конфліктів?
2. Які загрози несе фактор ядерного статусу Індії та Пакистану?
3. Схарактеризуйте сутність етнічного тероризму в Шрі-Ланці та діяльність угруповання «Тигри звільнення Таміл Ілама».
4. Чи можна вважати географічно обмеженими міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю?
5. У чому полягає сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею?
6. Як ядерний статус КНДР впливає на характер протистояння з державами регіону і США.
7. Спрогнозуйте подальші спроби керівництва Японії та РФ вирішити проблему Курильських островів.

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини XX століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.

Лиман С. І. Оборонний пакт AUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Випуск 142. С. 4-14.

Тема 12. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте сутність етно-конфесійного конфлікту в Судані.
2. Як впливає на ситуацію в регіоні діяльність збройних формувань ісламістів?
3. Яким є сучасний стан конфлікту між Ефіопією та Еритреєю?
4. Дайте загальну характеристику сучасним етноконфесійним конфліктам в Нігерії.
5. Зробіть порівняльний аналіз громадянських війн в Анголі та Конго?
6. Чи можна вважати фактором впливу на припинення етнічних конфліктів реакцію світової спільноти на масове вбивство руандійських і бурундійських тутсі?
7. Зробіть прогноз подальших конфліктів в ПАР на етнічному та расовому ґрунті.

Література:

- Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Мішин О. Миротворча діяльність Африканського союзу / О. Мішин // Актуальні проблеми міжнародних відносин / Київ. нац. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2011. Вип. 98, ч. 1. С. 3–5.
- Мішин О. В. Особливості формування та функціонування безпекових механізмів Африканського союзу / О. В. Мішин // Актуальні проблеми міжнародних відносин / Київ. нац. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2011. Вип. 95, ч. 1. С. 13–17.
- Отару Е.П. Міждержавні конфлікти в Африці на південь від Сахари в середині 70-х - на початку 90-х років (типологія і шляхи врегулювання): Автореф. дис... канд. політ. наук / Е. П. Отару. Інститут міжнародних відносин. К. : Київський ун-т ім. Тараса Шевченка, 1999. 19 с.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестастійного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте роль християнських релігійних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів.
2. Назвіть головні центри вивчення міжнародних конфліктів у світі.
3. Проаналізуйте дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».
4. В чому полягає сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею?

ЗРАЗОК ТЕСТІВ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Конфлікти з різким розходженням потенціалу конфлікуючих сторін називають:

- A. Симетричними;
- B. Асиметричними;
- C. Регіональними;
- D. Війною.

2. Бомбардування авіацією НАТО території Союзної республіки Югославії відбулося у:

- A. 1995 р.
- B. 1997 р.
- C. 1999 р.
- D. 2002 р.

Завдання для підсумкового контролю

1. Сутність, суб'єкти і предмет міжнародних конфліктів.
2. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах.
3. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів.
4. Еволюція наукових уявлень про міжнародні конфлікти від Давнини до сучасності.
5. Особливості війн та конфліктів у Давнину.
6. Війни та конфлікти Середньовіччя.
7. Війни та конфлікти Нового часу.
8. Особливості війн в 1914-1945 рр. Перша та Друга світові війни.
9. Конфлікти доби «Холодної війни».
10. Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин.
11. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів в сучасних конфліктах.
12. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм.
13. Гібридні і асиметричність види сучасних конфліктів.
14. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність.
15. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сепаратистські рухи в сучасному світі.
16. Міграція і проблема адаптації мігрантів в сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму.
17. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму.
18. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями.
19. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах.
20. Сучасні регулярні армії, приватні військові компанії, незаконні збройні формування.
21. Основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах.
22. Бронетанкова техніка сучасних армій та незаконних збройних формувань.
23. Артилерія і зенітно-ракетні комплекси сучасних армій і незаконних збройних формувань.
24. Авіація сучасних армій і незаконних збройних формувань.
25. Основні типи озброєнь ВМС провідних сучасних держав та особливості їх використання в конфліктах.
26. Ядерний потенціал провідних країн світу.
27. Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів.
28. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів
29. Значення, структура та функції переговорного процесу.
30. Сутність і значення миротворчості.

31. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів.
32. Військове врегулювання міжнародного конфлікту.
33. Зміст процесу управління політичними конфліктами.
34. Прогнозування як початкова фаза процесу управління конфліктами.
35. Інститути прогнозування світового розвитку і міжнародних конфліктів..
36. Футуристичні доктрини дослідників кінця ХХ – початку ХХІ ст. (С. Хантінгтона. Ж. Бодріяра, Ф. Фукуями тощо).
37. Методика прогнозування конфліктів.
38. Приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.
39. Причини і типи конфліктів в сучасній Європі.
40. Розпад Югославії та етноконфесійні конфлікти на Балканах.
41. Міжнаціональне протистояння в Іспанії.
42. Регіональні рухи Північної Італії і боротьба за незалежну Республіку Паданія
43. Етнічні та конфесійні конфлікти в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії.
44. Особливості регіонального сепаратизму у Франції (Корсика), Німеччині (Баварія), Румунії (Трансільванія), Польщі (Сілезія).
45. Проблема державної єдності Бельгії.
46. Греко-турецьке проівосяяння і Кіпрська проблема.
47. Конфлікт ЄС-Туреччина.
48. Європейський міграційний конфлікт 2015 р
49. Прогнози щодо майбутніх конфліктів у Європі.
50. Специфіка конфліктів в СНД і регіональні миротворчі структури.
51. Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі.
52. Грузино-абхазський і грузино-осетинський конфлікти.
53. Конфлікти на Північному Кавказі. Перша і Друга Чеченські війни.
54. Придністровський конфлікт.
55. Громадянська війна в Таджикистані.
56. Політичні конфлікти в сучасній Україні. Війна РФ проти України.
57. Прогнозування майбутніх конфліктів на пострадянському просторі.
58. Етноконфесійні та расові конфлікти в США.
59. Особливості етнополітичних конфліктів в Канаді. Проблема незалежності провінції Квебек.
60. Специфіка сучасних конфліктів в Латинській Америці.
61. Перуанско-еквадорський конфлікт: історія та сучасний стан.
62. Внутрішні конфлікти в країнах Центральної Америки (Нікарагуа, Гватемала, Гондурас, Сальвадор).
63. Куба після Фіделя Кастро: проблема вибору шляхів розвитку в умовах конфлікту з кубинської еміграцією і США.
64. Політичні конфлікти в Колумбії та діяльність наркокартелів.
65. Внутрішні і зовнішні причини соціально-політичного конфлікту в Венесуелі.
66. Аргентинсько-британський конфлікт навколо Фолклендських (Мальвінських) островів: історія та сучасний стан.
67. Прогнози конфліктогенності Американського регіону.
68. Міжнародний ісламський тероризм.
69. Історичне коріння і сучасний стан Близькосхідного конфлікту.
70. Революції в арабських країнах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни».
71. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини.
72. Ірак за часів режиму Саддама Хусейна та після його повалення.
73. Проблема створення незалежного Курдистану.
74. Конфлікт США та Ірану.

75. Протистояння Ірану і Саудівської Аравії.
76. Війна в Афганістані: історія і сучасний етап.
77. Прогнози майбутніх конфліктів на Близькому і Середньому Сході.
78. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Індії.
79. Індійсько-пакистанський конфлікт.
80. Проблема створення Тамільської держави і громадянська війна в Шрі-Ланці.
81. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю.
82. Зростання глобальних геополітичних та економічних протиріч між США та КНР.
83. Тайваньське питання й проблема об'єднання Китаю.
84. Територіальні суперечки Японії з Південною Кореєю і Росією.
85. Рівень конфліктної небезпеки в політичних отрошеннях двох Кореї.
86. Прогнози майбутніх конфліктів в Азії та АТР.
87. Етно-конфесійний конфлікт в Судані. Геноцид негроїдного населення.
88. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі.
89. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії.
90. Громадянські війни в Анголі, Конго, Ліберії та їх наслідки.
91. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці.
92. Геноцид в Руанді і Бурунді.
93. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

4. Завдання семестрових заліків

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Заліковий білет має тестову форму. Білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожен вірну відповідь.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Семестр 3

Форма навчання денна

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»

Навчальна дисципліна: «Сучасні конфлікти та їх прогнозування»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. «ІДІЛ» – це назва терористичної «Ісламської держави» до 2014 р., яка означає:

- A. Ісламська держава Ірану та Лівії;
- B. Ісламська держава Індії та Лівії;
- C. Ісламська держава Іраку та Лівану;
- D. Ісламська держава Іраку та Леванту.

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфіненко)

підпис

Екзаменатор _____ (С. І. Лиман)

підпис